

Asia: VN/25102/2023

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida Lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite 1), sen säännökohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta Lupa- ja valvontavirastosta (liite 6) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännökohtaisiin perusteluihin. Kommentit Lupa- ja valvontavirastoa koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä. Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Yleiset säännökset (1-3 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

3 § 1 momentin 5 kohta

Turvallisuuskomitean sihteeristö pitää kirjausta alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistämisestä ensiarvoisen tärkeänä tehtävänä. Turvallisuussuunnittelu on olennainen osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja sen avulla pyritään ehkäisemään rikoksia, onnettomuuksia ja tapaturmia sekä vahvistamaan turvallisuuden tunnetta. Tämä on keskeistä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden edistämiseksi.

Varautumisen alueellisen yhteistyön järjestämisestä ehdotetaan määriteltäväksi perusteluissa, että varautumisen yhteistyö perustuu Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (VNpp 2017) määriteltyyn kokonaisturvallisuuden toimintamalliin, jonka mukaan yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä.

Luku 2 Organisaatio (4 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Johtaminen (5-8 §)

Kommenttinne näistä pykälästä

-

Luku 4 Ohjaus (9-12 §)

Kommenttinne näistä pykälästä

-

Luku 5 Viraston erinäisiä tehtäviä koskevat säännökset (13-16 §)

Kommenttinne näistä pykälästä

13 §. Varautumisen alueellinen yhteistyö

Perusteluissa (s. 179) sanotaan, että ”tehtävän hoitaminen maantieteellisellä varautumisen yhteistyöalueella varmistaisi valtakunnallisen viraston alueellisen läsnäolon ja yhteistoiminnan toteutumisen alueellisten viranomaisten ja toimijoiden kanssa.”

Turvallisuuskomitean sihteeristö haluaa painottaa, että varautuminen vaatii syvällistä paikallista ja alueellista asiantuntemusta. Muun muassa kunnilla on tässä tärkeä rooli, ja niillä on merkittävää osaamista ja resursseja käytettävissään. Huolena on, että varautumisen yhteistyön järjestämisen keskittäminen viidelle alueelle on haastavaa ja saattaa etäännyttää tehtävän liian kauas kuntien ja muiden paikallisen tason toimijoiden käytännön tarpeista. Maakunta- ja hyvinvointialuetasoa ei pidä unohtaa varautumisen tehokkaana ja tarkoituksenmukaisena koordinoititasona, ja tämän tason varautumisen yhteistyön koordinointi pitäisi huomioida tulevassa lainsäädännössä konkreettisemmin.

Alueellisen varautumisen yhteistyön päämääränä tulee olla yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen alueellisesti kaikissa oloissa. Toimiva toimialojen välinen yhteistyö edellyttää vastuiden ja resurssien jakoa, tiedon vaihtamista yhteiseksi hyväksi sekä toimintojen muuttamista yhteisen

päämäärän saavuttamiseksi. Yhteistyö edellyttää yhteensovittamista ollakseen toimivaa. Sen, joka vastaa yhteistyöstä, tulisi vastata myös yhteensovittamisesta.

Esimerkiksi alueellisissa valmiusharjoituksissa testataan yhteistyön toimivuutta. Harjoituksissa havaittujen puutteiden tunnistamisen tulisi johtaa suunnittelussa yhteistyön kehittämiseen, mikä vaatii mukana olevien toimijoiden tekemisen yhteensovittamista. Aivan kuten johtamisen vastuu ei voi olla kaikilla, ei myöskään yhteensovittamisen vastuu voi olla kaikilla. Siksi esitetään, että alueellisen varautumisen yhteistyön lisäksi myös yhteensovittamisen vastuu olisi kirjattuna selkeästi myös laissa.

Lakiesityksen 10 §:ssä todetaan viraston ohjauksen yhteensovittamisesta, että ”koska kysymyksessä on virasto, jota ohjaavat useat ministeriöt, on ohjauksen yhteensovittamisesta perusteltua säätää erikseen.”. Samaa periaatetta mukaillen myös yhteiskunnan varautuminen alueellisella tasolla, joka on kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaan kaikkien toimialojen yhteistyötä eli useiden ministeriöiden ohjausta vaativaa yhteistyötä, kaipaa laissa säädettyä yhteensovittamisen vastuutahoa.

13 § 2 mom. 3 kohta määrittelee viraston alueellisen varautumisen yhteistyön yhdeksi tehtäväksi ”edistämällä alueen toimijoiden valmiussuunnittelua”. On hyvä, että tässä huomioidaan toimijat laajemmin kuin nykyisessä aluehallintovirastojen tehtävässä, joka on ”kuntien valmiussuunnittelun tukeminen”. Muiden toimijoiden huomioiminen laissa mahdollistaa paremmin kokonaisturvallisuuden mallin mukaisen toiminnan, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan yhdessä yhteiskunnan eri sektoreiden toimijoiden kanssa, kuten yritykset ja kansalaisjärjestöt, ja osana sitä ovat näiden toimijoiden valmiussuunnitelmat.

13 § 2 mom. 1 ja 6 kohdan mukaan Lupa- ja valvontavirasto vastaisi alueellisen varautumisen yhteistyöstä järjestämällä varautumista tukevaa alueellista ennakointityötä sekä seuraamalla alueellista varautumisvalmiutta. Molemmissa tehtävissä vaikuttaisi jossain määrin olevan kyse varautumista koskevan tilannekuvan luomisesta. Perusteluissa (s. 181) kuitenkin todetaan 6 kohdan osalta, että ”Kyseessä ei ole operatiivisen tilannekuvan muodostaminen tai yksityiskohtaisten tai salassa pidettävien tietojen kerääminen, vaan yleisen kokonaiskuvan muodostaminen ja ylläpitäminen.” Toisaalta muualla perusteluissa (mm. s. 74) on viittauksia aluehallintovirastojen nykyisiin tehtäviin ja kykyyn luoda alueellista tilannekuvaa varautumisen tilasta. Esitetäänkin harkittavaksi, että Lupa- ja valvontaviraston nimenomaiseksi lakisääteiseksi tehtäväksi säädettäisiin alueellista varautumista koskevan tilannekuvan kokoaminen, ylläpitäminen ja jakaminen varautumisen yhteistyöalueittain lain 3 §:n mukaisilla toimialoilla (vrt. valtioneuvoston tilannekeskuksen tilannekuvatuotannosta laissa 2017/300 säädetty).

13 § 2 mom. 4 ja 5 kohtien perusteluissa (s. 181) kuvataan valmiusharjoituksiin osallistuvan ”alueen kuntia, aluehallintoa sekä tarpeen mukaan elinkeinoelämän, tiedotusvälineiden ja muiden yhteisöjen

toimijoita.” Esitetään lisättävän listaan kansalaisjärjestöt, jotka ovat keskeisiä alueellisia kokonaisturvallisuuden toimijoita.

Luku 6 Virkojen täyttäminen ja erityiset kelpoisuusvaatimukset (17-21 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 7 Erinäiset säännökset (22-29 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 8 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (30-36 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

Turvallisuuskomitean sihteeristö kiittää, että Turvallisuuskomitean suositus alueellisen ja paikallisen varautumisen yhteensovittamisen edistämiseksi (22.6.2022) on otettu huomioon.

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta

Kommenttinne asetuksesta

Asetusehdotuksessa valmiustoimikuntien kokoonpanon määrittely on jätetty lupa- ja valvontaviraston harkintaan, toisin kuin valtioneuvoston asetuksessa, joka koskee hyvinvointialueiden varautumista sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin. Jatkovalmistelussa voisi olla syytä pohtia, tulisiko asetuksessa tarkemmin määrittää valmiustoimikunnan vähimmäiskokoonpano, ottaen huomioon alueelliset erityispiirteet. Ehdotetaan lisättäväksi, että valmiustoimikunnan kokoonpanossa tulee varmistaa alueellisten tarpeiden mukaan riittävän kattava eri toimialojen edustus yhteiskunnan eri sektoreilta.

Kohta 2. Tässä voitte kommentoida elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaa lakiehdotusta (liite 2) ja sen säännöskohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta (liite 7) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin. Kommentit elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä sekä muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 2? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 3.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Elinvoimakeskuksia koskevat yleiset säännökset (1-5 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

4 § Elinvoimakeskusten toimivalta sekä toimialueet ja niiden laajentaminen, 3 mom. 5 kohdan tekstiä ”varmistaa yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisia kriittisiä toimintoja” esitetään muutettavaksi muotoon ”varmistaa yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisia elintärkeitä toimintoja”, sillä yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa käytettävä termi on elintärkeät toiminnot.

Luku 2 Elinvoimakeskusten ohjaus ja johtaminen (6-12 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Kehittämisen- ja hallintokeskusta koskevat säännökset (13-19 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Elinvoimakeskuksia sekä kehittäminen- ja hallintokeskusta koskevat erinäiset säännökset (20-25 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 5 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (27-30 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

1 § Elinvoimakeskusten nimet, toimialueet ja päätoimipaikat

Kommenttinne tästä pykälästä

-

2 § Elinvoimakeskusten organisaatio

Kommenttinne tästä pykälästä

-

3-13 § Elinvoimakeskusten toimialueet eräissä tehtävissä (keskitetyt tehtävät)

Kommenttinne näistä pykäläistä

-

Muut mahdolliset huomiot asetuksesta

Kommenttinne

-

Kohta 3. Tässä voitte kommentoida Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite3) ja sen säännöskohtaisia perusteluja sekä sen yleisperusteluita ja muita lukuja hallituksen esityksessä liittyen Ahvenanmaan valtionvirastoon (liite 4) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotukset Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihinKommentit yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 3? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä B osuuteen.

Ei

Luku 1 Yleiset säännökset (1-4 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 2 Ahvenanmaan valtionviraston ohjaus (5-6 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Johtaminen (7-11 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Erinäiset säännökset (12-14 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

B HALLITUKSEN ESITYSLUONNOSTA KOSKEVAT MUUT MAHDOLLISET HUOMIOT

Onko teillä kommentoitavaa B osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä C osuuteen.

Ei

Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta.

-

C HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSEN SISÄLTÄMÄT MUUT LAKIEHDOTUKSET, JOILLA TOTEUTETAAN UUDISTUKSEN EDELLYTTÄMÄT TEHTÄVÄSIIRROT LUPA- JA VALVONTAVIRASTOLLE, ELINVOIMAKESKUKSILLE, KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSELLE SEKÄ MUILLE VIRASTOILLE

Onko teillä kommentoitavaa C osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä D osuuteen.

Ei

Ulkoministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.1

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Oikeusministeriö, 39 lakiehdotusta, luku 7.2

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sisäministeriö, 10 lakiehdotusta, luku 7.3

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Puolustusministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.4

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Valtiovarainministeriö, 18 lakiehdotusta, luku 7.5

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 24 lakiehdotusta, luku 7.6

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Maa- ja metsätalousministeriö, 68 lakiehdotusta, luku 7.7

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Liikenne- ja viestintäministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 7.8

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Työ- ja elinkeinoministeriö, 31 lakiehdotusta, luku 7.9

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sosiaali- ja terveysministeriö, 52 lakiehdotusta, luku 7.10

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Ympäristöministeriö, 25 lakiehdotusta, luku 7.11

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

D TIIVISTELMÄ LAUSUNNON PÄÄHUOMIOISTA

Pyydämme esittämään lausunnon päähuomiot tässä tiivistetysti (suositus enintään 4500 merkkiä)

Turvallisuuskomitean sihteeristö kiittää mahdollisuudesta lausua kokonaisuudesta. Kokonaisturvallisuuden alalla toimivan varautumisen pysyvän yhteistoimintaelimen sihteeristönä Turvallisuuskomitean sihteeristö keskittyy lausunnossaan pääosin alueellisen varautumisen, turvallisuuden ja niiden yhteistyön edistämiseen liittyviin kohtiin lakiesityksessä.

On tärkeää varmistaa, että Suomessa on ajantasainen, selkeä ja helposti ymmärrettävä lainsäädäntö, jossa viranomaisten toimivaltuudet ja yhteistyö eri häiriötilanteissa on määritelty riittävän tarkasti, mutta samalla joustavasti.

Turvallisuuskomitean sihteeristö katsoo, että varautumisen yhteistyön järjestämisen tehtävien keskittäminen lupa- ja valvontavirastoille on perusteltua, kun otetaan huomioon aluehallintovirastojen aiempi rooli varautumisessa ja pelastustoiminnassa. Turvallisuuskomitean sihteeristön näkökulmasta varautumisen yhteensovittaminen ja eri toimijoiden yhteistyö varautumisessa sekä häiriötilanteissa toimiminen ovat olennaisen tärkeitä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta. Yhteistyön järjestämisen tehtävä vaatii, että tehtävää hoitavalla taholla on riittävä toimialojen tuntemus ja valmiudet yhteensovittaa viranomaisten, hyvinvointialueiden, kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin toimintaa.

Uudistuksen haasteena on, että varautumisen yhteistyön järjestäminen jaetaan viiteen alueeseen, jotka perustuvat hyvinvointialueiden yhteistoiminta-alueisiin. Viiteen alueeseen keskitetty varautumisen yhteistyön järjestäminen voi hankaloittaa paikallisen asiantuntemuksen ja jo olemassa olevien yhteistyörakenteiden hyödyntämistä. Maakunnalliset turvallisuusfoorumit, joiden maantieteellinen toimialue vastaa usein hyvinvointialueiden aluetta, tulisi ottaa huomioon alueellisen varautumisen yhteistyöhön liittyvässä lakihankkeessa, jotta vältetään päällekkäisyyksiltä ja jo olemassa olevaa asiantuntemusta pystytään hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla.

Sisäministeriö ja valtiovarainministeriö ovat asettaneet 28.6.2024 alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen. Hankkeessa tullaan selvittämään ja arvioimaan, miten varautumisen alueellista yhteistyötä, koordinaatiota ja alueellista tilannekuvatoimintaa ja siihen liittyvää valtion tilannekuvatoimintaa tulisi uudistaa niin, että se tukisi häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallintaa mahdollisimman tehokkaasti sekä valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden että muiden alueilla yhteiskunnan kriittisiä toimintoja ylläpitävien kannalta. Turvallisuuskomitean sihteeristö esittää, että tämän hankkeen ja siihen liittyvän mahdollisen kokeiluhankkeen tulokset huomioitaisiin lainvalmistelussa.

Turvallisuuskomitean sihteeristö esittää, että käsillä olevan kaltaisten laajojen ja poikkeuksellisen merkittävien hankkeiden valmisteluvaiheessa myös Turvallisuuskomitean sihteeristöä osallistettaisiin työskentelyyn. Turvallisuuskomitea on koko valtioneuvostoa ja kaikkia sen ministeriöitä avustava varautumisen yhteistoimintaelin, jonka yhtenä tehtävä on avustaa kokonaisturvallisuuden hallintaan tähtäävässä varautumisessa ja varautumisen yhteensovittamisessa. Sen sihteeristönä Turvallisuuskomitean sihteeristöllä on laaja-alaista asiantuntijuutta yhteiskunnan eri alojen varautumisesta ja varautumisen yhteistyöstä. Hankkeissa, joissa on hallinnonalojen rajat ylittäviä tosiasiallisia varautumisvaikutuksia, on Turvallisuuskomitean sihteeristön osallistumisen myötä mahdollisuus saada valmistelun tueksi entistäkin kattavampia poikkihallinnollisia yhteiskunnan varautumista ja turvallisuutta koskevia näkemyksiä.

Korvala Petteri
Puolustusministeriö

Karhu Teemu
Turvallisuukskomitean sihteeristö